

Мельник Н.І. Інноваційні методи навчання як умова формування комунікативної компетентності у майбутніх спеціалістів дошкільної освіти
Сінельник І.П. Використання культурних асиміляторів як засобу виховання толерантності майбутніх учителів у процесі навчання іноз.мови
Павлюк Р.О. Віртуалізація навчальної діяльності студентів педагогічних спеціальностей: контекстуальний дискурс
Петрунько О.В. Психологізація педагогічної освіти: проблеми і перспективи
Рудич О.О. Інтерактивний компонент сучасної англomовної дитячої книжки
Ситник О.І. Неперервна педагогічна освіта у контексті навчання впродовж життя у Великобританії
Скороходько К.В. Вплив суб'єктивного стану самотності на розвиток децентрації у ранньому юнацькому віці
Суздаєва Ю.І. Архетип трікстера у європейському філософсько-літературному дискурсі
Теплюк А.А. Формування особистісної культури студентів педагогічного ВНЗ як складова професійної компетентності
Чала О.А. Професіоналізація вчителя як предмет теоретичного аналізу

Сінельник І.П.,

старший викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання
Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка

ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНИХ АСИМІЛЯТОРІВ ЯК ЗАСОБУ ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розкривається зміст методу «культурних асиміляторів», використання якого на практичних заняттях з іноземної мови у педагогічному вищому навчальному закладі сприяє вихованню соціокультурної толерантності майбутніх учителів як невід'ємної складової їх професійної компетентності.

Ключові слова: культурні асимілятори, виховання, соціокультурна толерантність, професійна компетентність, майбутні учителі.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Нові соціально-економічні, культурні та інформаційно-технологічні умови становлення і розвитку Української державності, інтеграція українського суспільства у європейське та світове товариство зумовили значні перетворення в системі вищої, зокрема, педагогічної освіти. Сьогодні вимагає підвищення рівня професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови, орієнтації всього навчально-виховного процесу у вищій школі на формування національних та загальнолюдських цінностей в умовах полікультурного суспільства України. Таким чином, від майбутніх фахівців вимагається не лише належна мовна підготовка й знання культури інших країн, а й сформоване у них почуття соціокультурної толерантності, яке є запорукою успішного міжкультурного спілкування. Україна потребує спеціалістів-педагогів, які б могли пропагувати і втілювати в життя норми толерантності [1, с. 309].

Аналіз останніх джерел та публікацій, в яких започатковано розв'язання означеної проблеми та на які автор робить опертя. Аналіз та дослідження сучасної науково-педагогічної, психологічної та методичної літератури доводить, що актуальність проблеми виховання толерантності не підлягає сумніву. Окремі аспекти виховання на засадах толерантності розкривають «педагогіка співробітництва» (В.Ф. Шаталов, Ш.О. Амонашвілі, Є.І. Ільїн, І.П. Волков, С.І. Лисенкова), «педагогіка ненасильства» (В.Г. Маралов, А.Г. Козлова, В.А. Сітаров), «педагогіка культури миру» (Г.Н. Ковальова, С.Я. Дем'янчук, Е.С. Соколова, М.В. Кабатченко, В.С. Мітіна, А.Й. Сиротенко).

Проблемі виховання соціокультурної толерантності у студентів ВНЗ присвячені дослідження С.О. Шехавцової, М.О. Шиловської, О.І. Ларіонової, О.Павленко та інших.

Однією із важливих функцій сьогоденної педагогічної освіти є виховна, оскільки саме вона забезпечує формування особистості майбутніх учителів, впливає на їх культурний розвиток, сприяє надбанню духовних цінностей та професійно значущих моральних якостей, зокрема і соціокультурної толерантності. Визнання важливості принципів толерантності для освіти та підготовки майбутніх учителів актуалізує необхідність пошуку і впровадження у практику вищої школи ефективних технологій, методик, форм виховання зазначеної толерантності у студентів педагогічних вищих навчальних закладів (ВНЗ). Одним з таких методів є, на наш погляд, метод культурних асиміляторів.

Метою статті є розкриття змісту методу культурних асиміляторів, використання якого у навчальній та поза навчальній діяльності студентів з іноземної мови у педагогічному ВНЗ сприятиме вихованню соціокультурної толерантності майбутніх учителів як невід'ємної складової їх професійної компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ідеї Декларації принципів толерантності, які були проголошені генеральною конференцією ЮНЕСКО у 1995 році, ще не стали основою суспільного життя світової спільноти. Нетерпимість, неповага до іншої культури і віросповідання, дискримінація та міжособистісні протистояння пронизують всі сфери суспільного життя. Ці проблеми обумовлені відмінностями менталітетів і національних характерів, розбіжністю в мовних картинах світу, комунікативною асиметрією, діями культурних стереотипів, відмінностями в ціннісних орієнтаціях, розбіжністю культурно-мовних норм, розбіжностями в комунікативних стратегіях, специфічними формами і засобами невербальної комунікації та іншими чинниками.

Отже, ми усвідомлюємо, що для формування готовності студентів педагогічних ВНЗ до успішної міжкультурної комунікації, необхідно виховувати їх на принципах соціокультурної толерантності, необхідної умови успішного спілкування між народами, важливим засобом взаєморозуміння, взаємоповаги та збереження миру.

Практичний досвід доводить, що ефективними засобами виховання соціокультурної толерантності є такі інтерактивні методи як метод інтерактивного моделювання, метод проблемних ситуацій, метод симуляції, метод культурних

капсул, метод культурних асиміляторів та інші. У межах нашої статті ми розглянемо метод культурних асиміляторів.

Питанню використання методу культурних асиміляторів у навчально-виховній роботі у своїх дослідженнях приділяли увагу вітчизняні та зарубіжні науковці Р. Альберт, К. Кашрієр, Г. Тріандіас, Т. Стефаненко, Т. Устименко, Ю. Платонов та інші.

Метод культурних асиміляторів (за Р. Альбертом, «intercultural sensitizer» – «техніка підвищення міжкультурної сенситивності» [4, с. 185]), який останнім часом набуває широкого застосування в системі освіти в багатьох країнах світу, – метод, який має на меті ознайомити студентів з можливими труднощами, зумовленими розбіжностями між різними культурами, навчити розуміти бачення світу представниками інших культур, виховувати соціокультурну толерантність для вірогідного успішного функціонування в іншому культурному середовищі.

Культурний асимілятор представляє собою соціокультурну ситуацію, у якій взаємодіють два персонажі різних культур, та чотири інтерпретації поведінки персонажів цієї ситуації, серед яких лише одна правильна [1, с. 311]. Т. Стефаненко, який першим описав метод культурних асиміляторів у вітчизняній літературі, стверджує: “Ідеальною можна вважати ситуацію, яка описує найтиповіший випадок взаємодії членів двох культур, таку, яку представник групи «гостей» вважає конфліктною або яку він найчастіше неправильно інтерпретує, яка дає змогу отримати важливу інформацію про чужу культуру” [2, с. 256].

Отже, викладач іноземної мови має підбирати потенційно конфліктні типові комунікативні ситуації таким чином, щоб показати суттєві, ключові відмінності між різними культурами. Наприклад, студентам пропонується наступна ситуація з варіантами інтерпретацій поведінки персонажів.

Майкл, американський студент, за програмою академічного обміну перебуває на навчанні в Туніському університеті Ель Манар, де вивчає арабську мову. У кінці семестру він складає іспит з арабської мови та отримує неатестацію. Викладач арабської мови налаштований позитивно до іноземного студента, він посміхається і пропонує йому спробувати перескласти іспит наступного дня. У відповідь студент демонструє жест, утворений великим і вказівним пальцями, який означає «о'кей». Раптом викладач блідне і поспіхом залишає аудиторію, боязко озирюючись на студента...

А. викладач залишив аудиторію, упевнений у тому, що студент прийде перескладати іспит наступного дня;

Б. викладач залишив аудиторію, упевнений у тому, що студент не бажає перескладати іспит;

В. викладач залишив аудиторію, упевнений у тому, що студент хоче дати йому хабаря;

Г. викладач залишив аудиторію, упевнений у тому, що студент хоче його вбити.

Правильним варіантом відповіді буде варіант Г, оскільки в Тунісі вищезазначений жест рівноцінний погрозі «Я тебе вб'ю». Варіант В був би правильним, якби ситуація відбувалась в Японії, де цей жест означає «гроші».

Після того, як студенти зроблять свій вибір, у групі обговорюють і порівнюють результати учасників. Якщо студенти роблять правильний вибір, вони детально описують особливості культури (цінності, норми, звичаї, вірування), відповідно до яких вони діяли і переходять до наступної ситуації. Якщо ж вони вибирають неправильну відповідь, їх просять повернутися до ситуації ще раз і вибрати іншу інтерпретацію поведінки персонажів.

Практична частина такого заняття проходить, як правило, у формі ролівої гри з використанням ситуацій культурного асимілятора, опрацьованих теоретично.

Як свідчить власний досвід використання культурних асиміляторів у навчальній та позанавчальній діяльності студентів з дисципліни «Практичний курс англійської мови» у ВНЗ, ефективність застосування культурних асиміляторів залежить від дотримання певних принципів, а саме: забезпечення активності кожного учасника певної ситуації; зворотного зв'язку, який має бути аргументованим, інформативним, персоніфікованим та образним; довірливого й відкритого спілкування, заснованого на гуманізмі, доброзичливості, готовності до взаємодії; конфіденційності як гарантії збереження змісту спілкування в рамках групи, яка обігрує певну ситуацію.

Тут же варто зазначити, що методика використання культурних асиміляторів вимагає від викладачів іноземної мови не лише високого професіоналізму та ерудиції, а й особистої готовності до соціокультурної взаємодії на засадах толерантності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи розглянутий вище матеріал, можна зробити висновок, що систематичне науково-обґрунтоване використання методу культурних асиміляторів у навчальній та позанавчальній діяльності майбутніх учителів максимально стимулює їх пізнавальну самостійність та творчу активність, ефективно сприяє формуванню розуміння світу як єдності різноманітностей, вихованню їх соціокультурної толерантності.

Перспективи подальшого дослідження проблеми виховання соціокультурної толерантності у студентів педагогічних ВНЗ ми вбачаємо у вивченні інших інтерактивних методів навчання, які сприяють вихованню означеної якості педагогів нової генерації.

ЛІТЕРАТУРА

1. М.О. Шиловська. Виховання толерантності у структурі спеціального академічного курсу «формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов». – Витоки педагогічної майстерності. Збірник наукових праць. – Полтава, 2011. – С. 309-313.
2. Стефаненко Т.Г. Етнопсихологія / Т.Г. Стефаненко. – М.: Інститут психології РАН, «Академический проект», 1999. – 320 с.
3. Шехавцова, С.О. Міжкультурна комунікація як соціально-педагогічна умова формування соціокультурної толерантності в майбутніх учителів іноземних мов. – Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка

(36), 2007. – С. 16-19. – Режим доступа до журналу:
<http://eprints.zu.edu.ua/1799/1/2.pdf>

4. Albert R.D. The intercultural sensitizer or culture assimilator: A cognitive approach // Handbook of intercultural training / Ed. by D.Landis, R.W.Brislin. New York etc.: Pergamon Press, 1983. – Vol. 2. – P. 185-217.

В статье раскрывается содержание метода «культурных ассимиляторов», использование которого на практических занятиях по иностранному языку в высшем педагогическом учебном заведении способствует воспитанию социокультурной толерантности будущих учителей.

Ключові слова: культурные ассимиляторы, воспитание, социокультурная толерантность, профессиональная компетентность, будущие учителя.

The article reveals the content of the «cultural assimilators» method, the use of which in foreign language practical lessons at a pedagogical higher educational institution promotes social and cultural tolerance education of future teachers.

Keywords: cultural assimilators, education, social and cultural tolerance, professional competence, future teachers.